

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

FAKULTA TEXTILNÍ

**VARIACE VZORŮ NA LIDOVÉ
MOTIVY V PLETENINĚ**

**VARIATIONS ON FOLK MOTIFS PATTERNS IN THE
KNITTED FABRIC**

LIBEREC 2013

PAVLA PAŘENICOVÁ

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracovala jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem v práci neporušila autorská práva (ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb. O právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

Souhlasím s umístěním bakalářské práce v Univerzitní knihovně TUL.

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č.121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že TUL má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé bakalářské práce a prohlašuji, že **s o u h l a s í m** s případným užitím mé bakalářské práce (prodej, zapůjčení apod.).

Jsem si vědoma toho, že užít své bakalářské práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše).

V Liberci, dne 10.ledna 2013

.....

Podpis

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat své vedoucí bakalářské práce Ing. Renatě Štorové, CSc. za vstřícný přístup, cenné připomínky a odborné vedení při zpracování tohoto tématu. Velké poděkování patří také celé mojí rodině za podporu nejen při zpracování této práce, ale i během celého studia.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá teoretickými i praktickými aspekty tvorby prototypu pleteniny, propojující tradiční prvky lidové tvorby s novými trendy. Práce je rozčleněna do dvou oddílů.

První z nich, teoretický, se zabývá především lidovým ornamentem, zvláště výrazně uplatněným na krojích a výšivkách, které se autorce staly hlavním inspiračním vzorem. Kromě studia historického vývoje ornamentu a lokálních archivních fondů Slovácka (především tzv. dolňáckých krojů a konkrétně kroje ostrožskonovoveského) práce odkazuje i na moderní interpretace: kolekce srbské značky „Ivko“, norské „Oleana“ a shetlandský styl „Fair Isle“, expozici „Fashion Road 2012“, moravskou kolekci „Memory I“ Liběny Rochové, tvorbu dvojice Puk-Puk (mix folklóru s globálním hardcore).

Ve druhé, praktické části autorka převádí vzory z lidových výšivek do několika variací pletenin. Jako nejvhodnější materiál byla vybrána vlna, individuálně probarvená. Na pletacím stroji Brother KH-836 vznikl vzorník pletenin, materiálu pro vytvoření finálního výrobku – kabelky.

Klíčová slova

textilní design, dámské oděvní doplňky, folklór, lidový kroj, výšivka, ornament, pletenina, kabelka, Moravské Slovácko, Uherskohradištsko, Dolňácko, Ostrožská Nová Ves

Annotation

This thesis deals with the theoretical and practical aspects of making a prototype knitted fabric, linking elements of traditional folk art with new trends. The work is divided into two sections.

The first, theoretical one, deals mainly aspects of folk ornament, especially that substantially relied on costumes and embroidery, which became author's main inspiration pattern. In addition to studying the historical development of ornament and local archives of Moravian Slovakia (especially the costumes from "Dolňácko" area and community "Ostrožská Nová Ves") the thesis draws on contemporary interpretations: a collection of Serbian brand "Ivko" Norwegian "Oleana", Shetland style "Fair Isle", exhibition "Fashion Road 2012", Liběna Rochová's moravian-inspired collection "Memory I", the design by "Puk-Puk" group (mix of folklore with the global hardcore).

In the second, practical part, author transforms patterns of folk embroidery in several variations of knitted fabric. As the most suitable material was chosen wave, individually colored. The knitting machine Brother KH-836 was applied to produce sample of knitted fabric, basis for creation of the final product – a handbag/purse.

Key Words

textile design, womens clothing accessories, folk motifs, folk costume, embroidery, ornament, knitted fabric, purse, handbag, Moravian Slovakia, surroundings of Uherské Hradiště, area Dolňácko, community Ostrožská Nová Ves

OBSAH

ÚVOD	9
I. TEORETICKÁ ČÁST	10
1. ORNAMENT	11
1.1 Definice a význam	11
1.2 Rozdělení ornamentu	11
1.3 Zákony ornamentu	13
1.3.1 Symetrie	13
1.3.2 Rotace a zrcadlení	14
1.3.3 Pravidelnost vzorování	15
2. TREND ORNAMENTU V SOUČASNÉ PLETENINĚ	17
2.1 Norské vzory	19
2.2 Fair Isle	21
3. LIDOVÉ UMĚNÍ A ORNAMENT NA MORAVĚ	23
3.1 Původ lidového ornamentu	23
3.2 Uplatnění ornamentu v textilu	25
3.2.1 Výšivky	25
3.2.2 Kroj	27
4. INSPIROVÁNÍ LIDOVÝM UMĚNÍM	31
II. PRAKTICKÁ ČÁST	37
5. STUDIE VZORŮ	38
5.1 Vzorník variací na lidové motivy	38
6. REALIZACE VYBRANÝCH VZORŮ	46
6.1 Výběr materiálu	46
6.2 Barvení	46
6.3 Technologie pletení	50
6.3.1 Vazba zátažná jednolícni podkládaná	51

6.4 Vzorník variant pletenin	52
7. NÁVRH A REALIZACE KABELKY	53
ZÁVĚR.....	55
POUŽITÁ LITERATURA	56
INTERNETOVÉ ZDROJE.....	57
ZDROJE – OBRÁZKY	58

ÚVOD

Pro téma své bakalářské práce jsem se rozhodla v průběhu studia, poté, co jsem se v hodinách pletařství vůbec poprvé seznámila s možností strojového pletení. Pletení na pletacím stroji umožňuje velmi jednoduchým a rychlým způsobem vytvářet vlastní originální vzory.

Těžší rozhodování souviselo s hledáním vhodné inspirace. Vzhledem k tomu, že jsem chtěla pracovat s něčím mně blízkým a známým, přirozeně jsem dospěla k myšlence nechat se ovlivnit kulturou a historií svého rodného kraje, s nímž zůstávám i přes léta strávená v Čechách stále silně spjata. Pocházím z Uherskohradištska, Moravského Slovácka. Místa, kde tradiční lidová kultura tvoří nedílnou součást kulturního dědictví. V průběhu 20. století se však původní lidové tradice začaly vytrácet a na některých místech i nenávratně mizet. Můžeme sice vnímat jakousi renesanci zájmu o lidovou kulturu, ta však bohužel ne vždy přirozeně vychází z otevřenosti lidí a odkazu našich předků. Příkladem může být rostoucí komercializace Jízdy králů ve Vlčnově či Slováckých slavností vína pořádaných v Uherském Hradišti, kde můžeme jen stěží hledat upřímně žitou tradici a autentičnost.

Mojí snahou bylo vytvořit prototyp pleteniny, která by propojovala tradiční s novým a zároveň nesla historii Slovácka v jeho nejčistší podobě. Snažím se o přenesení prvků lidové kultury do pleteniny tak, aby byla originální, barevná, pestrá a zároveň pro širokou veřejnost nositelná.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1. ORNAMENT

1.1 Definice a význam

Slovník výtvarného umění píše o ornamentu jako o jakékoli dekoraci členící zeď, vyplňující plochu nebo zdobící nějaký předmět. V užším smyslu se jedná o druh výzdoby, jednotlivý motiv nebo celý systém určitého výzdobného typu dekorující architekturu či výrobek uměleckého řemesla (ornamentika).¹

V ornamentu nacházíme vůbec nejstarší způsob uměleckého odrazu skutečnosti a tvůrčího sebevyjádření. Skrývá v sobě zároveň praktickou, zdobnou a významovou funkci. Jeho vznik a vývoj souvisel s lidskou touhou po zdobnosti a smyslem pro řád ztvárněný skrze znaky a symboly. Typickými prvky ornamentu jsou barvy a linie, kterými vyniká nad obsahem. Pravidelné opakování motivů, řád a rytmus působí estetickým pocitem harmonie²

1.2 Rozdělení ornamentu

Ornamentální ozdoby čerpají základy motivu z přírody. Člověk je zobrazuje buď věrně podle skutečnosti, nebo je zjednodušuje, řadí a upravuje podle zákonů symetrie - tedy stylizuje. Nejstarším ornamentem je ornament geometrický, složený ze základních tvarů rovných čar či křivek, oblouků, kruhů, mnohoúhelníků. Z těchto prvků vznikají ornamenty jejich skládáním a řaděním ve tvaru pásů, sítí nebo kruhových ozdob. Geometrický ornament je založen na vzniku obrysové linie. Protože se v přírodě nevyskytuje, musí být vynálezem člověka, který z ní vytvořil uměleckou formu.

Stejně bohatý zdroj inspirace ornamentů poskytuje flóra. Protože rostliny v ploše neexistují, dochází při realizaci těchto motivů k plošné stylizaci. Zpočátku byl význam květin symbolický, později však přejímá i funkci ozdobnou. Ornament není pouze inspirován nejvýraznějšími rostlinnými prvky jako květy a listy, ale přejímá celý přírodní organismus rostlin: kořeny, lodyhy, stonky, pupence, úponky i větve. Rostlinná ornamentika se začala v textilu uplatňovat až v 19. století s příchodem nových

¹ Trojan R., Mráz B.: *Malý slovník výtvarného umění*, Fortuna, Praha, 1996

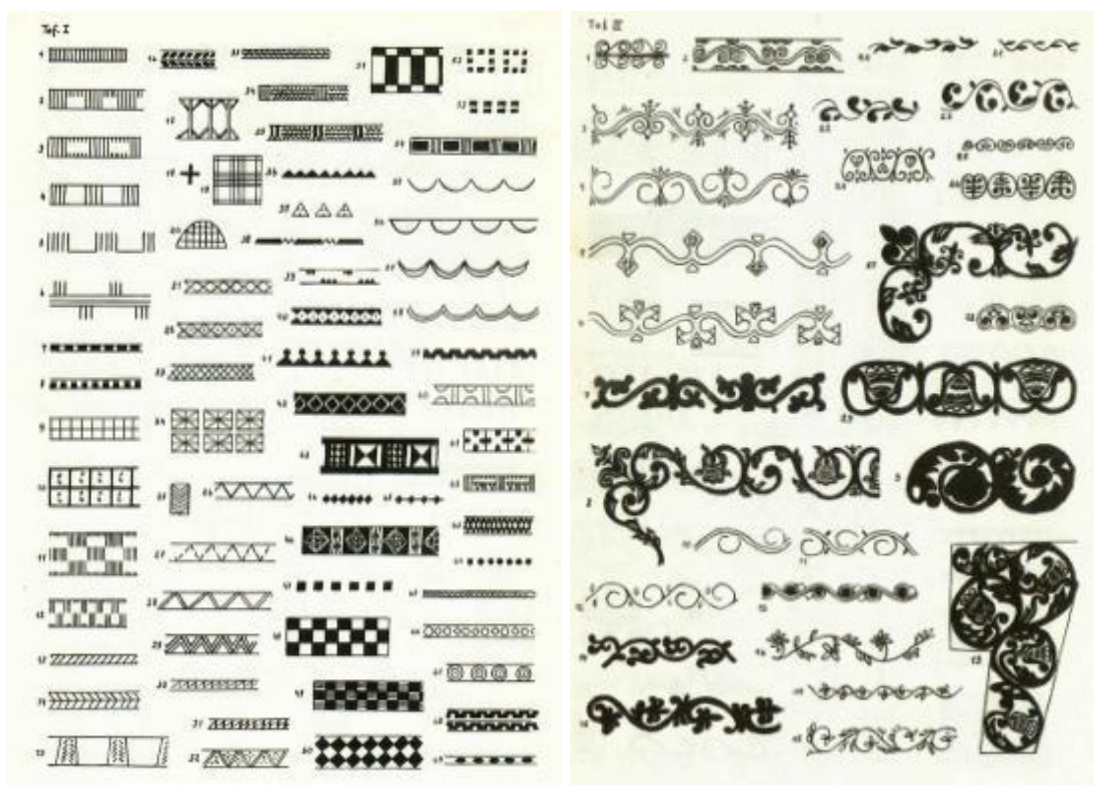
² http://www.radioservis-as.cz/archiv09/31_09/31_navstiv.htm

jemnějších materiálů. U původních hrubých tkanin se měnila z geometrických či geometrizovaných na volné rostlinné.

Stejným zákonům podléhají zoomorfní motivy, které zahrnují téměř celou živočišnou říši, od hmyzu, ptactva, drobných i větších domácích zvířat k divoce žijícím tvorům. K výzdobě architektonických částí budov býval často používán ornament antropomorfní.

Vývoj ornamentu je vázán hledisky oblastními, které si uchovávají zabarvení národního charakteru. Uvnitř každého národa pak vzniká umění lidové, ve kterém se ornamentika projevuje jako hlavní výtvarný prostředek.

U různých národů a v časových periodách se projevoval ráz ornamentálních prvků odlišných způsobem. Úlohou dnešního ornamentálního umění je návrat, napodobení a usměrnění těchto starých vzorů s ohledem na přítomnou dobu.

Obr.1 Geometrický a rostlinný ornament

1.3 Zákony ornamentu

Ornament podléhá zákonům či zákonitostem již od nejstarších dob. Povrch daného předmětu je užitím dekoru buď zklidněn a je mu vtisknut řád, nebo naopak asymetrickým požitím prvků je navozen dojem neklidu, pohybu a živosti. Záměrné použití asymetrie v umění může být snahou o vytvoření dynamického napětí, případně mít náboženský charakter nebo reflektovat pověry. Existují různé důvody, obvykle je však asymetrie v umění reakcí na základní řídicí princip symetrie.

1.3.1 Symetrie

Smysl pro symetrii mají v sobě lidé hluboce zakořeněný. Hledání vzorů je naší přirozeností, takže symetrické principy v umění obecně nikdy zcela nechybějí. Nejpatrnější je symetrické uspořádání na umění dekorativním. Téměř všude využívají domorodci základních symetrických funkcí zrcadlení a rotace. Ve významu symetrie v umění však existují velké kulturní rozdíly. Zatímco v některých zemích hraje symetrie malou roli, jiné její možnosti důkladně prozkoumávají. Umělecké tradice poznamenané symetrií přirozeně odkrýly větší škálu ozdobných možností.

Symetrie je vyjádřena jako pravidelně se opakující obrazec v řadě, který se může lehce rozšířit na pole, vyžadující pravidelné prostorové rozložení. Pole symetrií můžeme spatřit v mnoha přírodních útvarech od známých řad zrn v klasu kukuřice až k vzorům šupin ryb a plazů. Tato pravidelná uspořádání tvoří důležitou součást mnoha uměleckých děl.

Obr. 2 Klas kukuřice

Obr. 3 Šupiny

1.3.2 Rotace a zrcadlení

Mezi dva základní pojmy symetrie patří rotace a zrcadlení. V rotační symetrii jsou jednotlivé části rozloženy v pravidelných vzdálenostech kolem středového bodu. Ve své nejzákladnější formě obsahuje rotační symetrie pouze dva prvky uspořádané kolem středu. Nejznámějším příkladem základní 2-četné rotační symetrie jsou obyčejné hrací karty.

Obr. 4 Rotace kolem středu

Rotační symetrie může obsahovat jakýkoli počet prvků.

Obr. 5 Vícečetná rotační symetrie

V symetrii zrcadlové jsou obrácené prvky uspořádány podle zrcadlové osy.

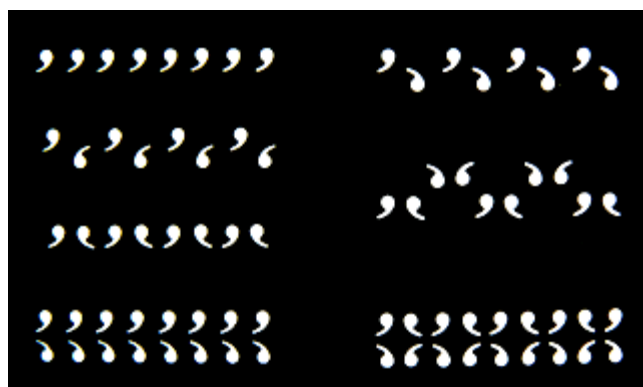
Obr. 6 Zrcadlová symetrie

Tzv. dihedrální symetrii tvoří kombinace rotační a zrcadlové symetrie. V tomto případě se osy zrcadlení protínají ve středovém bodě rotace.

Obr. 7 Dihedrálční symetrie

Kombinace opakování rotací a zrcadlení podle osy vytváří sedm osových skupin.

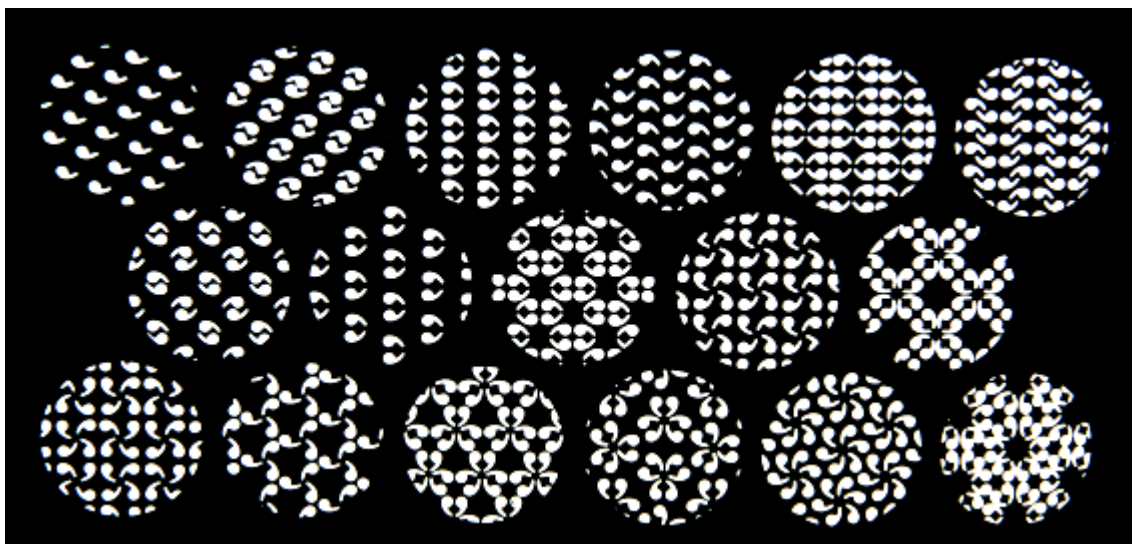

Obr. 8 Bodové grupy

1.3.3 Pravidelnost vzorování

Vzorování tvoří nedílnou součást většiny kultur, které vzory využívaly jako součást dekorativního zdobení. V některých částech světa se však upnuly na vzorování jako na hlavní způsob uměleckého vyjádření. Opakující se ornament můžeme obdivovat u komplikovaných islámských vzorů, ve Střední Americe a Byzanci, v Japonsku a Indonésii nebo v umění Keltů. Pravidelné vzorování vyžaduje vymezení prostoru využitelného ke zdobení. Při navrhování vzoru se tedy vědomě či nevědomě využívá pravidel 17 skupin symetrií. Tyto limity nejsou ani tak omezením vzoru, jako další příležitosti k vytváření rozmanitostí. K využití všech 17 tříd dvojrozměrných vzorů se nejvíce přiblížily umělecké tradice starověkého Egypta a islámského světa.³

³ Wade D.: *Symetrie- základní princip uspořádání*, Dokořán, Praha, 2012

Obr. 9 Rovinné grupy

2. TREND ORNAMENTU V SOUČASNÉ PLETENINĚ

V současné době se čím dál více návrhářů obrací k historii a kultuře své země. Módní tvorba inspirovaná lidovým ornamentem oslovuje nápadem, hravostí a jedinečným stylem. Při porovnání současných tvůrců pletené mody, kteří využívají folklórních prvků, si můžeme všimnout podobného stylu zobrazování vzorů. Na jednotlivých modelech je patrné, že téměř všechny země reflektují rostlinné a zvířecí prvky. Tyto motivy se odlišují pouze zobrazením, vycházející z vlastních národní historie a kultury.

Mezi jedinečné představitele současné pletené mody inspirované folklórem patří srbská značka Ivko. Návrháři těchto pletených oděvů čerpají inspiraci především ze srbského folklóru, který kombinují a propojují s prvky rozmanitých světových etnik a abstraktního umění. Design je tvořen květy, geometrickými tvary i přírodními ornamenty s důrazem na osobité střihy a optimismus barevných kombinací. Značka Ivko vznikla v 90. letech v Bělehradu. Z původního malého rodinného podniku se stala jedna z nejznámějších firem věnujících se výrobě domácího textilu.

Obr.10 Ivko-Winter 2010

Poslední kolekce podzim/zima 2012 mixuje geometrické motivy inspirované Balkánem s květinovými vzory v různých variacích.⁴

Obr. 11 Ivko-Winter 2012

Lidová tvorba je vytvářena v úzké souvislosti s tradicí. Jedním ze základních znaků je realističnost, obsahovost, optimismus a také určitá primitivnost a naivita, která není znakem jednoduchosti ale hlubokým pozůstatkem hi

Kvalitní pletenou módou okouzlují také nabídky norské značky Oleana. Pro její návrhy jsou typické výrazné vzory, nepřehlédnutelné pestré barvy a zajímavé kombinace motivů, inspirovaných látkami používanými v norských národních krojích. Firma Oleana vznikla v roce 1992 jako výsledek snahy o vytvoření nových pracovních míst v norském textilním průmyslu. V současné době, kdy se přesunuje veškerá textilní výroba do východních zemí s levnou pracovní silou, se firma snaží poukázat na možnosti výroby ve vysoce nákladových zemích. Její pletené oděvy jsou vyráběny z luxusních přírodních

⁴ <http://ivko.com/#catalogue> (10.12.2012)

materiálů, jako je vlna ovčí merino, kašmír a hedvábí, podle návrhů uznávané módní návrhářky Solveig Hisdal. Její rukopis je nezaměnitelný pro různorodost a rozvinutý smysl pro ornamenty i tvary. Solveig Hisdal bývá považována za jednu z nejlepších návrhárek současného Norska. Společně se značkou Oleana dosud získala už po šesté ocenění Design Excellence od Norské rady pro design.

Obr. 12 Oleana

2.1 Norské vzory

Pozornosti nikdy neuniknou tradiční norské vzory, které se vracejí s každou zimní sezónou. Norský vzor na rozdíl od předchozích ornamentálních vzorů vykazuje jasné geometrické a jednoduché uspořádání. Tvary norských vzorů vycházejí z přírody, norské historie i kultury. Tradičně se používá osmilisté růže nebo sněhových vloček. Vzorování se svým uspořádáním drží jednoduchých proužků, hvězdiček, čtverců, kosočtverců a samozřejmě zvířecích motivů jelena či soba.

Obr. 13 Norský vzor

Nordic Heritage Museum v Seattlu je jediným muzeem ve Spojených státech, které prezentuje dědictví přistěhovalců z pěti severských zemí: Dánska, Finska, Islandu, Norska a Švédska. Pravidelně každým rokem muzeum pořádá akci zvanou Nordic Knitting Conference, hostící přes 200 designérů a textilních tvůrců z celého světa. Na konferenci odborníci představují moderní interpretace techniky severského pletení, vycházející z bohatých tradic. Učitelé nejsou jen experty v technice norského pletení, ale jsou také nesou zodpovědnost za zachování a předávání historie, tradice. Tato událost dává prostor k prezentaci mezinárodně známým návrhářům a instruktorům skandinávského pletení, jakými jsou např. Annemor Sundbo (Norsko), Ragga Eiríksdóttir (Island), Sandy De Master (USA), Susanna Hansson (USA), Carol Rhoades (USA).⁵

⁵ <http://www.nordicmuseum.org/> (2.12.2012)

Obr. 14 Nordic Knitting Conference

2.2 Fair Isle

Tradiční fairislandská technika pletení vícebarevných vzorů pochází původně z nejsevernějšího území Skotska, ostrova Fair Isle na Shetlandách. Jedná se o techniku pletení, která využívá maximálně dvou barev v jednom řádku. Díky pletení v lícových řadách na kruhové jehlici stále dokola je snadné sledovat i složitější vzorování. Na rozdíl od jiných vzorů se vzor fair isle nikdy neopakuje ve více řadách. Shetlandy jsou mezinárodně proslulé dlouholetou tradicí svého textilního průmyslu. Bohužel, v dnešní době se musejí vyrovnat s konkurencí levnější sériové výroby přicházející z východu. Muzeum Shetland Archives vlastní bohatou sbírku fotografií dokumentující fenomén krásných a složitých vzorů fair isle od roku 1920.⁶

⁶ <http://photos.shetland-museum.org.uk/index.php?a=collections&s=item&key=C&pg=2> (12.12.2012)

Obr. 15 Fair Isle

3. LIDOVÉ UMĚNÍ A ONAMENT NA MORAVĚ

Lidová tvorba bývá úzce spjata s tradicí. Jedním ze základních znaků je realističnost, obsahovost, optimismus a také určitá primitivnost i naivita, která však není znakem jednoduchosti, spíše hluboce zažitým pozůstatkem historických tradic. Dalším z důležitých znaků je anonymita. Autoři lidové tvorby byli velmi skromní a věřili, že vše, co světu náleží, je darem od Boha. Pouze anonymní umění může být považováno za lidové.⁷

3.1 Původ lidového ornamentu

Prvotní pokusy o zdobení předmětů nalezneme již v době kamenné. Důkazem jsou jeskynní nálezy, kde se na různých hliněných a kostěných předmětech jeví snaha zdobení čárkami, tečkami, kolečky a jinými prvky, které člověk vyzoroval v přírodě. Tyto základní geometrické obrazce jsou výrazem spontánního tvůrčího činu bez zasažení technikou a doposud se zachovaly u národů žijících na nízkém stupni vzdělanosti. Neexistovaly žádné dřívější zkušenosti, o které by se mohl člověk opírat. Postupem času se začaly primitivní ornamenty individuálním rozvržením a kompozicí u jednotlivých národů lišit. Každá země vytvořila osobitý sloh vycházející ze svých domorodých tvarů, který buď stylizovala nebo naturalistně kreslila. Výtvarné cítění odráželo různé kulturní, náboženské a sociální vlivy. Slovanská ornamentika, jak ji známe dnes, prošla dlouhou cestou vývoje od čárek až po dokonalý ornament. Způsob stylizace a kompozice je ve spojení s přírodou, která byla slovanskému lidu vzorem.⁸

Původem lidových ornamentů se zabývala badatelka Vlasta Havelková. Po vzoru svého otce, amatérského archeologa Jindřicha Wankela, si stála za odvážnými hypotézami o slovanském původu evropské kultury. Byla přesvědčena, že Slované jsou praobyvateli Evropy. Za naprosto dostatečný důkaz pro potvrzení slovanského původu považovala metodu srovnávání ornamentů na pravěkých bronzových předmětech a na moravských výšivkách z 18. a 19. století.

⁷ Václavík A.: *Výroční obyčej a lidové umění*, Atelier IM, 2010

⁸ Wanklová M.: *Moravský ornament rostlinný*, Praha, 1904

Obr. 16 Shody v ornamentech národních výšivek s pravěkými bronzami

Až později začíná připouštět možnost, že základní ornamentální prvky, vydávané dosud za výhradně slovanské, se mohly vyskytovat v různých kulturách současně bez vzájemného přejímání. Vlasta Havelková se ve svých člancích snažila prokázat autentičnost a slovanský původ ornamentů, aniž by připouštěla jakékoliv působení jiných kultur.⁹

Ornament každého kraje i každé doby je utvářen z mnoha rozmanitých prvků, ve kterých je obtížné hledat historickou souvislost. Můžeme se setkat s romantickými výklady, vyvozující vznik ornamentu pouze z kultových významů a hry fantazie, s výklady o antickém původu, či výklady o samovzniku z vrozené lidové vlohy. „Struktura ornamentu je však složitá, tak složitá, že ji nemůžeme změřit strnulým měřítkem předpojaté školy. Historická cesta lidového umění byla tak spletitá, že můžeme postihnout její křivolakost jenom tehdy, když budeme bez zřetele k různým starým etnografickým teoriím obezřetně rozebírat prvky ornamentu tak, jak se nám ukazuje.“¹⁰

⁹ Křížová A.: *Ornament - Oděv - Šperk*, Brno, 2009

¹⁰ Václavík A.: *Textil v lidové tvorbě*, Luhačovice, 2009, s. 55

3.2 Uplatnění ornamentu v textilu

Nejvýrazněji lidový ornament uplatnil svou tvůrčí schopnost a sílu na krojích a výšivkách, které patří k nejrozšířenějším a nejcharakterističtějším projevům lidového umění. Lid stál pevně na naprosté ustálenosti původních zděděných ornamentů, jež jsou výrazem vkusu celých generací. Nacházelo se v něm neobyčejné umělecké tvořivé nadání. Čerpal ze starých tradic, bez opouštění původních tvarů a technik. Staré vzory nekopíroval, ale zpracovával podle svého vkusu a obrazotvornosti.

3.2.1 Výšivky

Proti ostatnímu lidovému umění uplatnil ornament svou tvůrčí schopnost a sílu nejvýrazněji na výšivkách. Lidová ornamentika zde došla ve svém osobitém tvoření nejdále. „*Práce lidové vyšíváčky kotvila pevně v tradici a selském konservatismu, podrobovala se platným, často nevysloveným zákonům výzdoby a formám ornamentu, které vytvořily v postupném vývoji předchozí generace; tyto normy byly závazné, stejně jako přísné předpisy krojové. Překotný vývoj je cizí lidovému umění. V ornamentu musíme vidět nejen tvůrčí práce neznámého jednotlivce, nýbrž musíme si uvědomiti, že je také výtvozem jednoho z řady pokolení, které stálo pod vlivem některého umělecko-historického slohu a dědilo jej s generace na generaci ve zdánlivě stejné, a přece stále obměňované formě.*“¹¹ Protože výšivka odolávala změnám častěji než kroj, je výrazem vkusu celých generací.

Pro nedostatek pramenů nemůžeme s jistotou určit, kdy vznikly první formy výšivky. Pravděpodobně je můžeme hledat už v době prehistorické. Zpočátku plnily pouze funkční charakter. Vznikaly na místech, kde se plátno spojovalo a začisťovalo. Rytmiickým použitím funkčních stehů vznikal jednoduchý ornament, který se postupně rozrůstal do plochy. V druhé polovině 19. a začátkem 20. století vývoj výšivky po technologické i ornamentální stránce vyvrcholil. V této době vznikla široká rozmanitost výšivek jak ji z různých pramenů známe dodnes.¹²

Způsoby vyšívání se na Moravě člení do dvou skupin. Na výšivku realizovanou podle malované předlohy, která nerespektuje strukturu podkladové materiálu, a výšivku podle počítané nitě. Jak název prozrazuje, jedná se o stehovou techniku, která se uskutečňuje

¹¹ Bečák J.R.: *Lidové umění na Hané*, Albert, Olomouc, 1997, s. 75

¹² Chlupová A.: *Slovenská ľudová výšivka: techniky a ornamentika*, Alfa, Bratislava, 1985

pomocí počítání nití podkladové látky. Z důvodu pravoúhlé struktury vyšivacího plátna se při vyšívání uplatňují více motivy geometrické.

Většina lidových ornamentů vycházela ze základních technických motivů, které se rozvinuly na místech účelového sešití, obšití, řasení oděvu, ale i volně umístěných na jednotlivých částech oděvu. Především v těchto volných kompozicích čerpala lidová výšivka z vyspělé stehové a prolamované výšivky umění renesance a baroka. Předlohy si lidové vyšivačky přetvořily ve smyslu místních tradic.¹³ Skoro každá obec měla své tvary i barvy na vyšívání, které až na technické aspekty zůstaly zachovány dodnes. Ornamentální tvary jsou svou stylizací velmi často natolik vzdáleny svým předlohám, že v jednom kraji představuje určitý tvar něco jiného než v kraji druhém.

Lidová výšivka je svou mnohotvárností a bohatostí nevyčerpatelným inspiračním zdrojem. Velká variabilita vzorů, kompozic, technik a barevných kombinací tvoří trvalou hodnou lidového textilního umění.

Cennou pokladnicí výšivek vlastní textilní fond Slovákého muzea v Uherském Hradišti. Díky velkému zájmu sběratelů 20. - 40. let právě o kroje zahrnuje národopisné oddělení v současné době více než 20 000 kusů výšivek a krojových součástí z období konce 17. století až po současnost – a to z celé oblasti Slovácka. V oddílu krojové retrospektivy je možné zhlédnout výběr z 28 druhů krojů na Slovácku, od honosných, obřadních a svátečních, přes polosváteční a pracovní. Nyní probíhá v souvislosti se 100. výročím založení této kulturní instituce široká rekonstrukce stálé expozice Slovácko. Obsahově bude výstava vycházet z expozice původní, získá ale novou multimediální podobu.¹⁴ Následující fotografie výšivek jsem pořídila z bohatého sbírkového fondu depozitáře Slovákého muzea:

¹³ Kovačevičová S.: *Lidové výtvarné umění*, Praha, 1974

¹⁴ <http://www.slovackemuzeum.cz/doc/10/> (2.12.2012)

Obr. 17 Slovenské výšivky

3.2.2 Kroj

Kroj má za sebou dlouhý historický vývoj a tvoří nezastupitelnou součást lidové kultury. Jeho vznik hledejme v dobách, kdy se oděv přikrajoval, krájel z kůží a později ze sukna. Byl charakteristický zejména pro venkovské obyvatelstvo na konci 18. a začátku 19. století. Vlivem industrializace v dnešní době jako běžný oděv zcela vymizel. Mladší generace kroje oblékají jen při výjimečných příležitostech folklórních akcí. Vzhled kroje poukazuje na pohlaví, rodinný stav a stáří. Na vytváření jednotlivých

místních krojových typů měl vliv především ráz krajiny. Podle přírodních podmínek můžeme kroje rozdělit na horské, podhorské a nížinné, odrážející různé hospodářské podmínky. Na rozdíl od chudých horských krojů, kde se lidé většinou živilí pastevectvím, jsou kroje z nížin po všech stránkách bohatší. V údolích řek docházelo k většímu pohybu obyvatelstva. Lidé zde měli více peněz a tak mohli např. nakupovat drahé městské látky. Ani z jedné oblasti však nejsou kroje stejné.¹⁵

Velmi zřídka je kroj pořizován nový, spíše se dědí z generace na generaci. Následující fotografie z našeho rodinného archivu odrážejí tendence uchovávat a přenášet tradici ověřené prvky lidového kroje v průběhu tří generací.

Obr.18 Novoveský kroj, 1940

¹⁵ Židlický V.: *Lidové kroje na Hodonínsku*, Osveta, 1979

Obr. 19 Novoveský kroj, 1972

Obr. 20 Novoveský kroj, 2001

Zakladatelem vědeckého soupisu členění jednotlivých typů krojů v oblasti Slovácka byl národopisec Josef Klvaňa. Velmi detailně se věnuje popisu a rozdělení krojů Slovácka ve svém rozsáhlém díle Národopis lidu československého. Rozdělil zdejší kroje do šesti základních skupin, ve kterých rozeznává 24 krojových typů. Z toho pouze v oblasti Dolňácka jich najdeme čtrnáct, což svědčí o velké krojové rozmanitosti. Kroj Novoveský, pocházející z mé rodné vesnice Ostrožské Nové Vsi, zařazuje do skupiny tzv. doláckých krojů. Mezi nejdůležitější zvláštnosti tohoto kroje patří velké oranžové kytky na černých kordulkách, které doplňuje malovaná výšivka, rukávce s hustě vrapanými jemně nasbíranými rukávy, na ramenech v horní třetině specificky lomenými, u dolního okraje s širokými kadrlemi, bohatě zdobenými dírkovou výšivkou. Charakteristickým znakem je také kompletní vyšívaní na rukávcích pracnou tzv. mozaikovou výšivkou na obojku, přednicích a náramenicích.¹⁶ V této širší a hrubší výšivce převažuje oranžová barva. Límce obojku představují hustě vrapané široké krajky zvýrazňující honosnost a bohatost kroje. Typicky novoveské rukávce a obojek (z předchozí str.) jsou dílem a památkou z konce 19. stol. ještě mé praprababičky.

¹⁶ <http://www.horja.websnadno.cz/Obec-Ostrozska-Nova-Ves.html> (4.12.2012)

Obr. 21 Novoveské rukávce

Obr. 22 Novoveská výšivka

4. INSPIROVÁNÍ LIDOVÝM UMĚNÍM

Vztah ke kulturním tradicím a národní identitě v tvorbě současných módních návrhářů reflektuje netradiční putovní expozice s názvem Fashion Road. Celkem dvacet modelů inspirovaných národními kroji, lidovou kulturou a zvyky představili ve Šporkovském paláci v průběhu října 2012 návrháři z Arménie, Dánska, Německa, Rumunska, Velké Británie. Své zastoupení měla i Česká republika, kterou reprezentoval módní návrhář Pavel Ivančic. Ten se ve svém projektu zabývá rozsahem možností přenesení tradičních textilních či oděvních prvků do současného kontextu. Kolekci představují *„objemné šaty s lidovými prvky z digitálně potištěného plátna vycházející z klasického kroje v netradičním pojetí. Jemné plisování rozostřuje potisky na látce, barevný tisk kontrastuje s jemným světlým hedvábím. Ivančic se netají inspirací moravským folklorem i Arménií, jakožto zemí plnou kontrastů.“*¹⁷.

Obr. 23 Pavel Ivančic: Fashion Road

V rozhovoru pro Český rozhlas, pořad Mozaika, tvůrce přibližuje myšlenku tohoto unikátního projektu. Podle něj nastává čas návratu k původním hodnotám, které se vlivem globalizace vytrácejí. Popisuje dobu, kdy byl oděv vytvářen buď pro vlastní užití nebo pro blízkého na určitou příležitost. Tyto osobní rituály se do jisté míry z dnešního

¹⁷ <http://www.designmagazin.cz/moda/36928-fashion-road-nabizi-folklorem-inspirovanou-modu.html>
(1.12.2012)

odívání vytratily. Proto je důležité si uvědomovat a cenit hodnot spojených s kulturou a tradicí. Otázku, jakým způsobem by se měl promítnout návrat lidového umění do současného oděvu, zodpovídá: „*Existují prvky, které jsou určeny pro naši fyziognomii, naši povahu, pro prostředí, ve kterém se vyskytujeme a žijeme. Když se tedy podíváme do jednotlivých oblastí folklóru, krojů, motivů výšivek, tvarů a střihů, to vše odpovídá charakteru místa. Existují tedy věci, které jednoznačně sluší českým ženám, zatímco jinde ty věci nepodporí.*“ Ivančic dále poukazuje na určité prvky, které se z pánské i dámské módy vytratily. Podle jeho názoru máme tendence následovat globální trendy a být přijatelnými v mezinárodním kontextu, nebo tím, čím nás zásobují zahraniční značky přicházející na český trh. Identita, která demonstruje původ se vytrácí.¹⁸

Pro světovou výstavu Expo 2010 v Šanghaji vznikla kolekce inspirovaná moravskými kroji Memory I. přední české módní návrhářky a vedoucí atelieru VŠUP Liběny Rochové. „*Její základní myšlenkou je paměť, vzpomínka, zaznamenání paměti tradic a řemesla s reflexí na puristický oděv zdůrazňující čistotu stylu, ve kterém se prolínají části moravského kroje se současným oděvem,*“¹⁹ shrnuje autorka. Vztah k folklóru se jejím profesním životem prolíná celý život. „*Ctím tradici, každý by si ji měl v sobě uchovat, kořeny jsou velmi důležité pro vývoj osobnosti, suverenitu a hrdost.*“²⁰

¹⁸ <http://www.rozhlas.cz/mozaika/vytvarne/zprava/modni-navrhar-pavel-ivancic-hostem-mozaiky--1118446> (2.11.2012)

¹⁹ <http://emamamisu.blogspot.cz/2012/10/libena-rochova-memory.html> (2.11.2012)

²⁰ <http://www.artalk.cz/2012/10/01/3-10-2012-workshop-fashion-road-dialogue-across-borders/> (2.11.2011)

Obr. 24 Liběna Rochová: Memory

V červnu 2009 vznikly pod vedením Liběny Rochové klauzurní práce studentů ateliéru designu oděvu a obuvi Vysoké školy uměleckoprůmyslové na téma „Reflexe tradic - Minulost v současnosti“. Kolekcí studenti představili nejen různorodost pohledů na pojem tradice, která se odráží v současném vnímání, ale i nové přístupy k hledání naší minulosti. Ve výsledných pracích se promítá současné moderní pojetí lidových prvků, které se projevují především řešením střihu a volbou látek.²¹

Obr. 25 Reflexe tradic - Minulost v současnosti

²¹ http://www.studio-lr.com/2010_0406.html

V rámci této kolekce, která byla součástí přehlídky pořádané v Českém centru New Yorku 2009, na sebe upozornila módní návrhářka Jindra Jansová. Svým zpracováním tématu lidových tradic se zaměřila především na práci se spodnicemi. O svém zpracování říká: „*Spodnice vytvářejí charakteristický tvar českého lidového kroje, kterým jsem se inspirovala. Použila jsem tradiční techniku skládání těchto spodnic. V technice spojování a kladení na sebe těchto vrstev jsem se však snažila zachovat si vlastní přístup a vnést do oděvů dynamiku. Chtěla jsem dosáhnout nadsazeného dojmu šatů vůči lidské postavě, zachovat však stále jejich lehkost.*“²²

Obr.26 Jindra Jansová: Plisovaný bača

Lidový ornament byl velmi blízký textilní výtvarnici a zakladatelce proslulých textilních dílen v Jindřichově Hradci Marii-Hoppe Teintzerové. V duchu prosté krásy psala. „*Obracíme se k primitivním lidovým výrobkům (...) lidové výrobky jsou potud krásné, pokud jsou primitivní, čisté, nezkaženy falešným dekorem hraničícím na nevkus.*“²³ V její tvorbě se nejedná o stylistickou proměnu, ovlivněnou módními trendy, ale o hlubokou vnitřní lyriku a návaznost.

²²http://www.designguide.cz/index.php?page=detail&lang=2&f_tag=%C4%8Desk%C3%A1+m%C3%B3da&item=925

²³ Hubatová-Vacková L.: *Tiché revoluce uvnitř ornamentu*, VŠUP, 2011, s. 133

Obr. 27 Marie Teintzerová: Polštář, kolem r. 1920 (převzato: Allartnews [on-line])

Naprostě odlišným způsobem se nechala inspirovat lidovou kulturou mladá tvůrčí dvojice Puk-Puk. Technikou sítotisku originálně zdobí trička a oblečení starými lidovými motivy v novém moderním pojetí. „*Puk-Puk tvorba mixuje slovácký folklór a globální hardcore, lokální tradice a globální vesnice.*“²⁴ Jejich prvotním impulzem k tvorbě byla medializovanost lidové kultury na organizovaných akcích. Autorka Petra Puhlová v rozhovoru pro web slovacodnes.cz mluví o prvotním nápadu, který vznikl během její první návštěvy Slováckých slavností vína. Masový průvod krojů v normálním moderním prostředí (křižovatky, značky, auta, kelímky, mobily) na ni působil velmi bizarně.²⁵ Svůj nový pohled na kulturní dědictví ztvárnila motivem navazujícím na růži ve strážnickém ornamentu. V novém netradičním provedení se stala z tradiční malované růže růže digitální, vyzařující paprsky pixelů.

Obr. 28 Puk-Puk: Růža Permutant

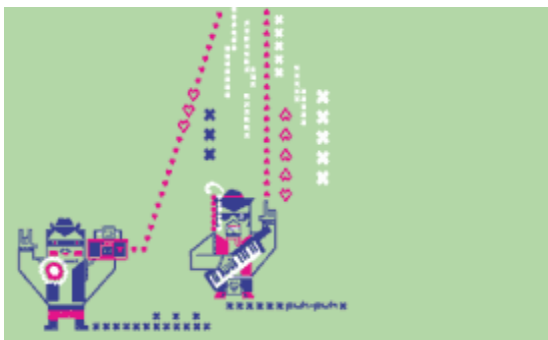

Obr. 29 Puk-Puk: Folklór is not dead

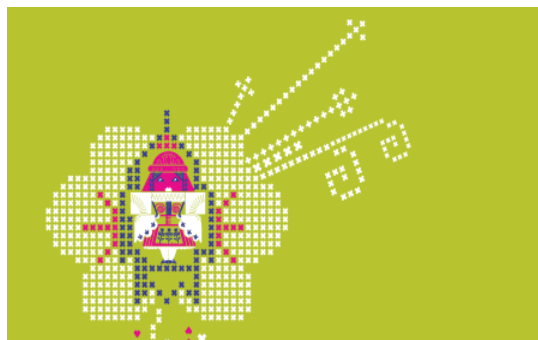
²⁴ <http://mimikri.net/vse-o-nas-a-nasich-trickach/>

²⁵ <http://video.uh-hradiste.cz/video/7547/>

„Šohaj rapper s kazeťákem a šohaj s klávesama Michala Davida se trumfují, kdo z nich přiláká cěrku v raketě.“²⁶

Obr. 30 Puk-Puk: Hranatí astronauti

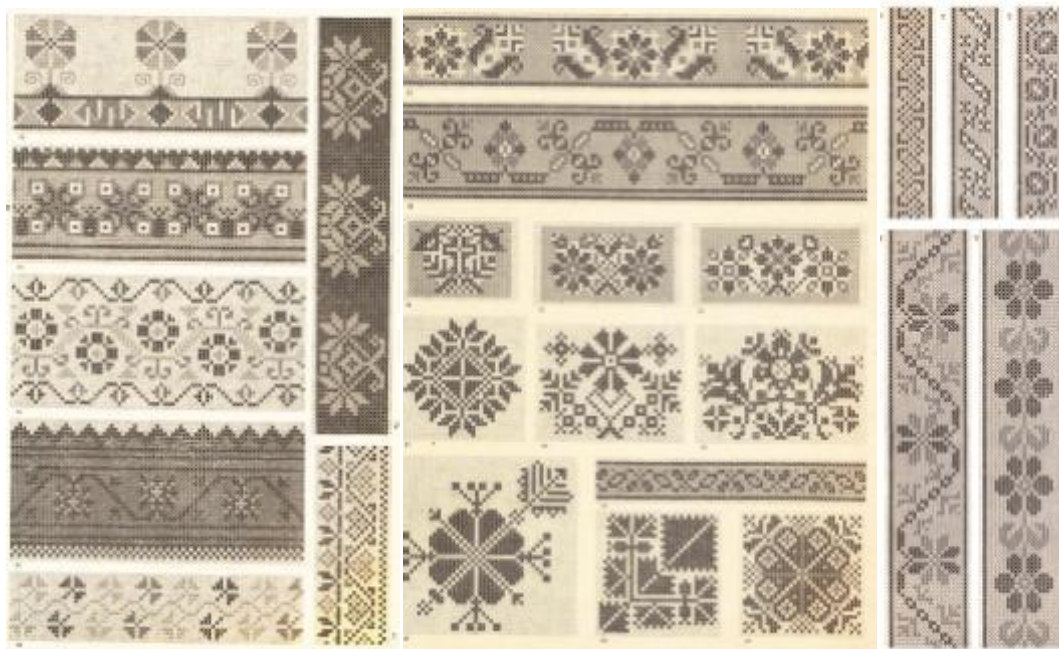
Obr. 31 Puk-Puk: Hranatí astronauti

²⁶ <http://mimikri.net/motiv/hranati-astronauti>

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5. STUDIE VZORŮ

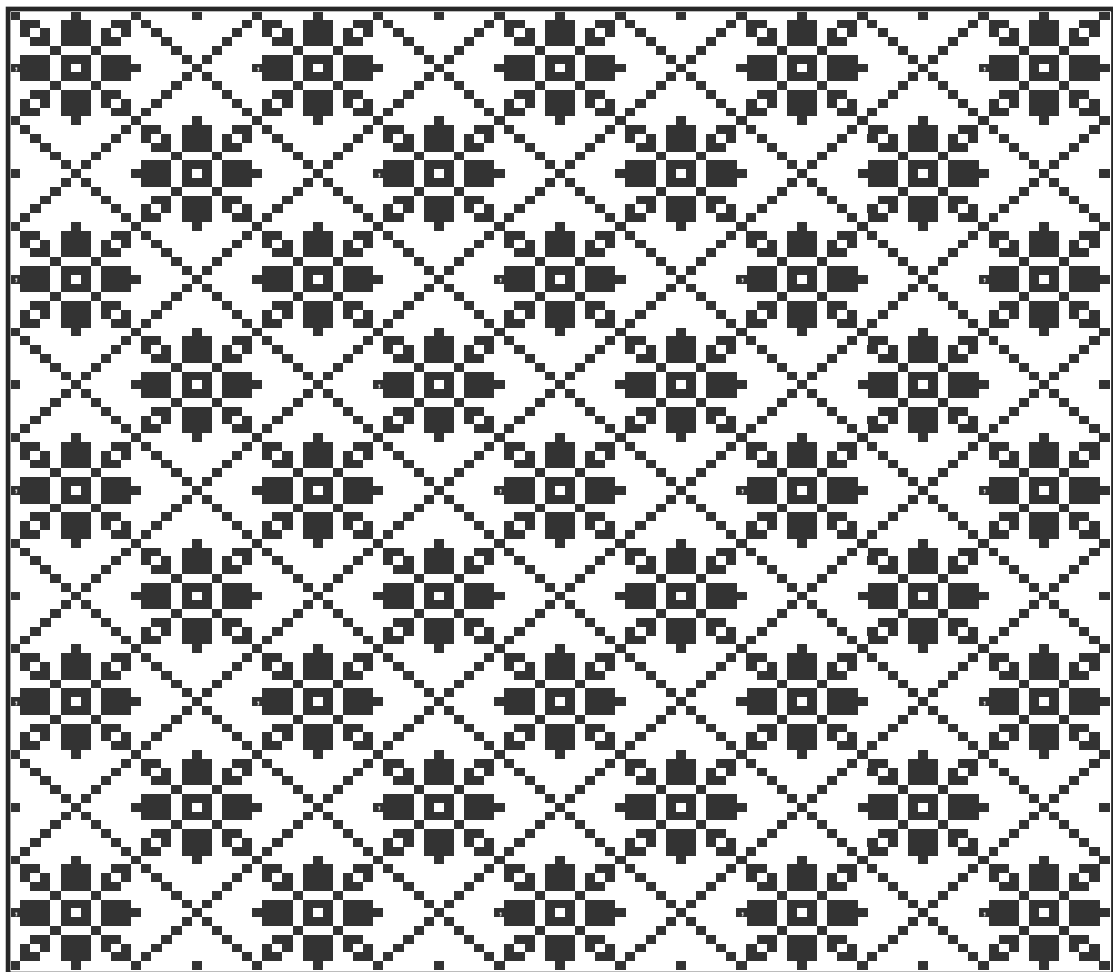
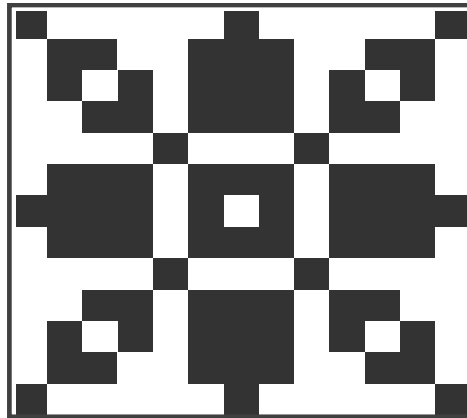
Při návrhu nového pojetí tradičního lidového ornamentu bylo pro mě otázkou, do jaké míry se nechat ovlivnit moderní stylizací formovanou moderními trendy. Velký inspirační zdroj lidových motivů jsem našla ve vzorníku Slovácké vyšívání stehem křížkovým a vrůčkovým, upraveném kreslířem a fotografem Josefem Šimou v roce 1897. Jedná se o cennou, velmi pečlivě vybranou sbírku vzorů, která tvořena vyčerpávajícím materiálem lidových výšivek. Geometrické i rostlinné ornamenty jsou v ní s ohledem na techniku stylizované přesně do té míry, že jsou ve sbírce zastoupeny v poměru, v jakém se vyskytují ve slováckých křížkových vzorcích.

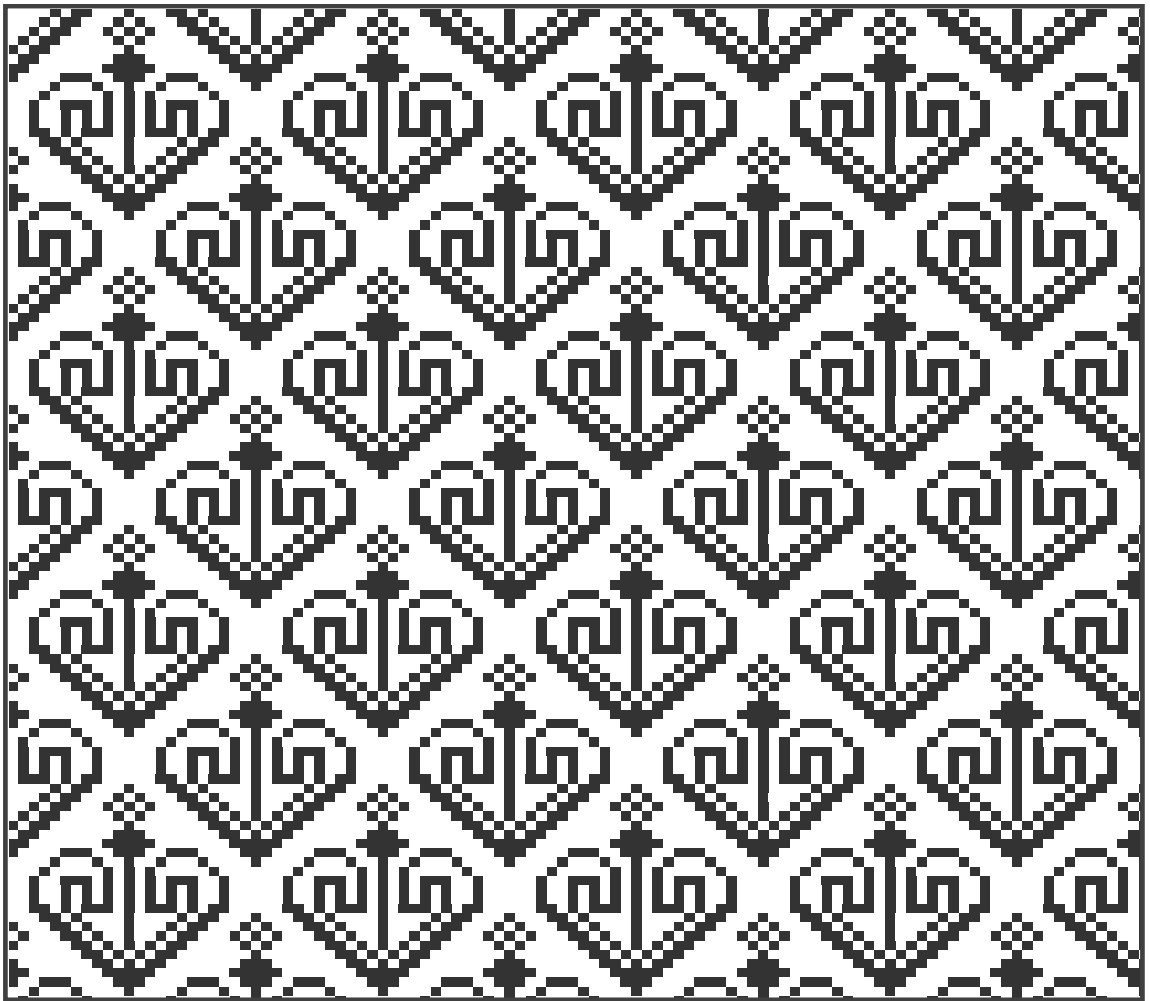
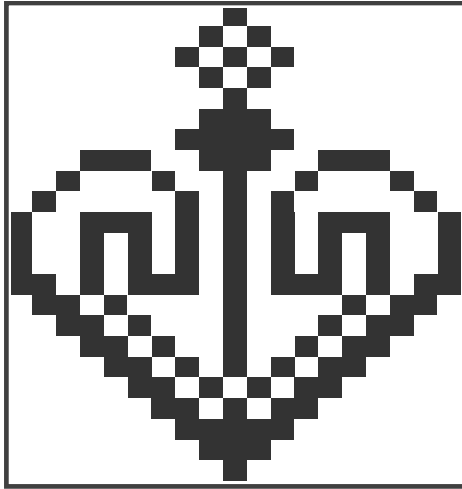

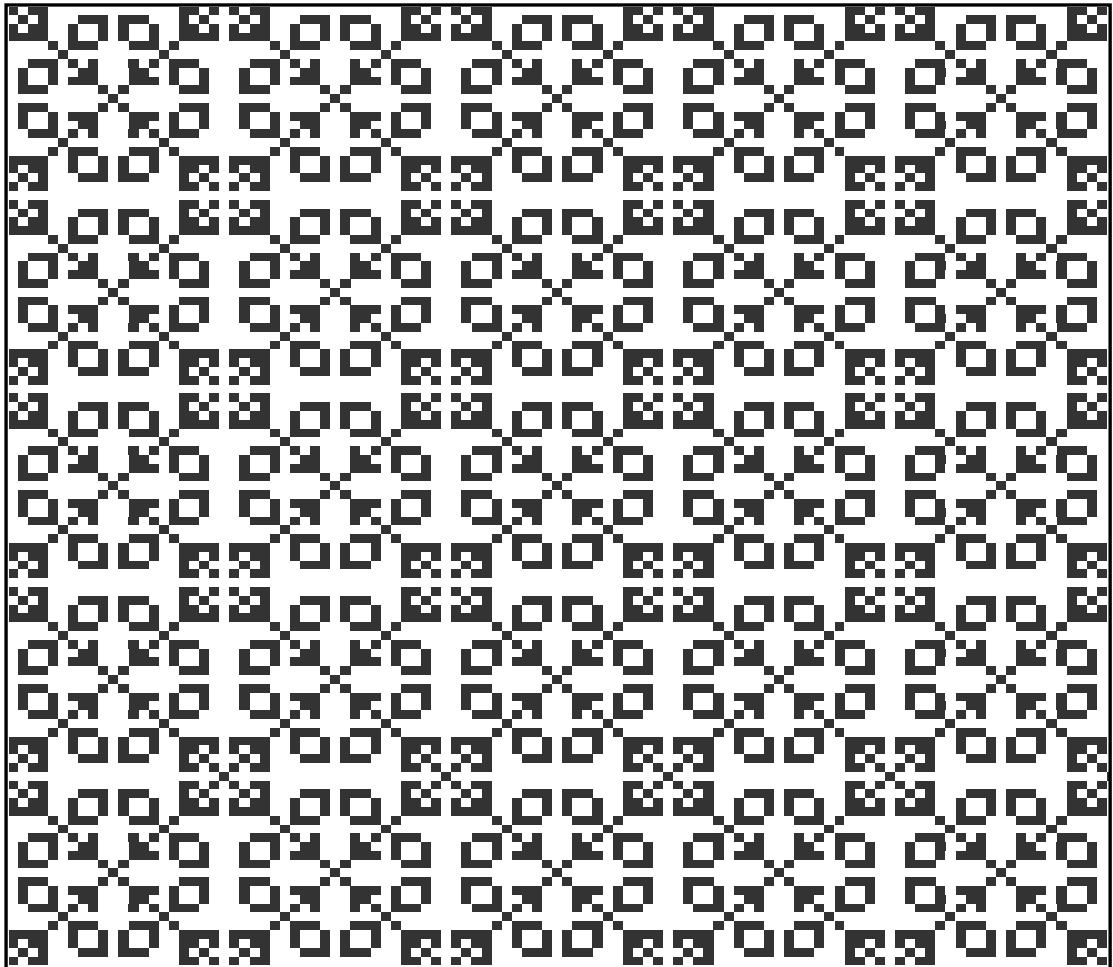
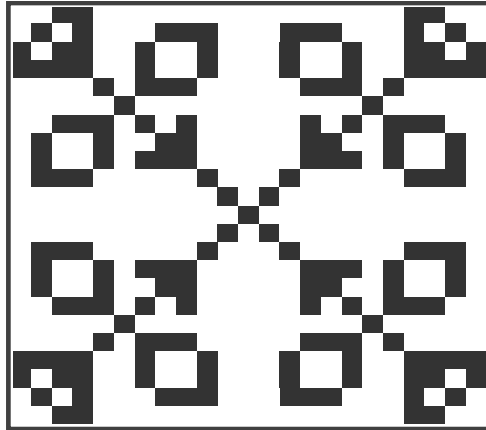
Obr. 32 Slovácké vyšívání stehem křížkovým a vrůčkovým

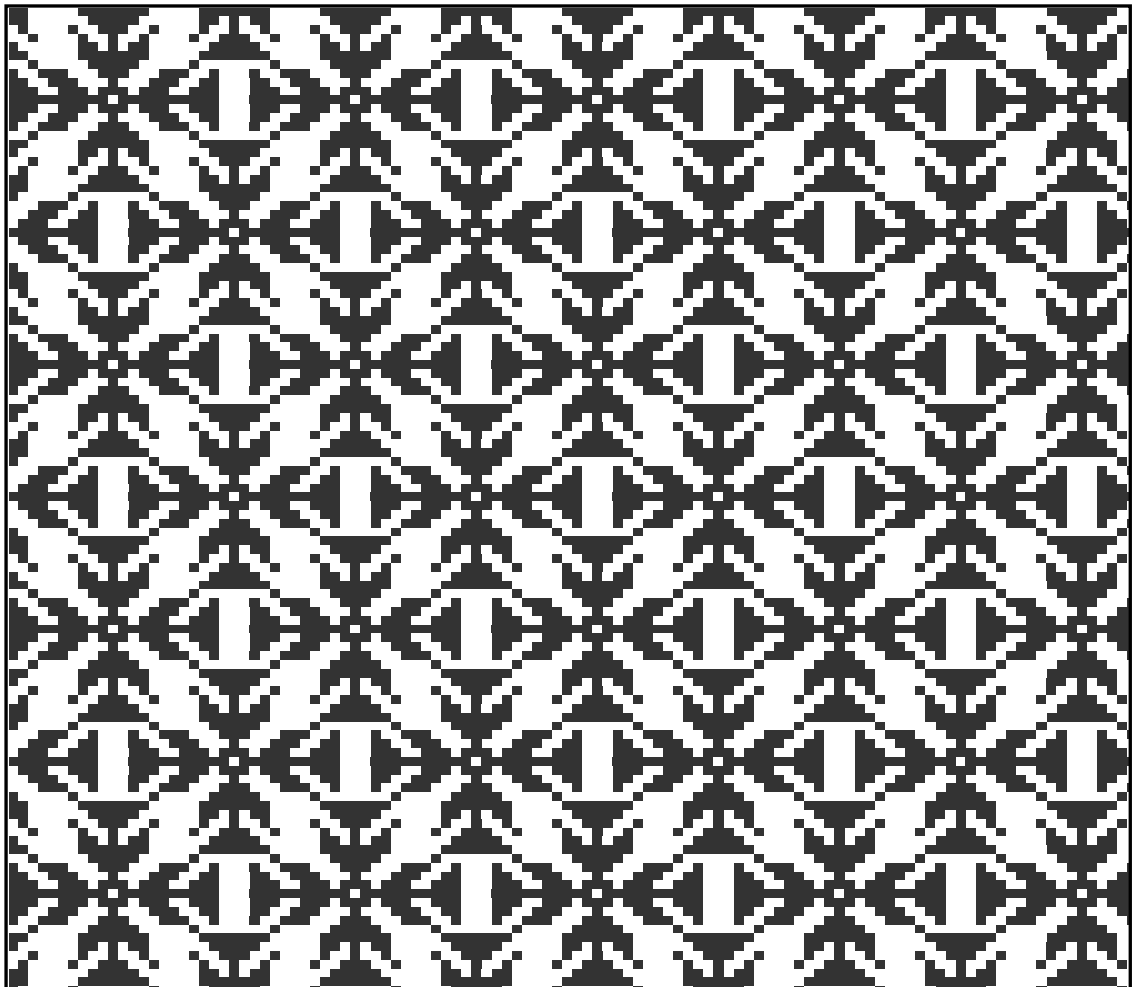
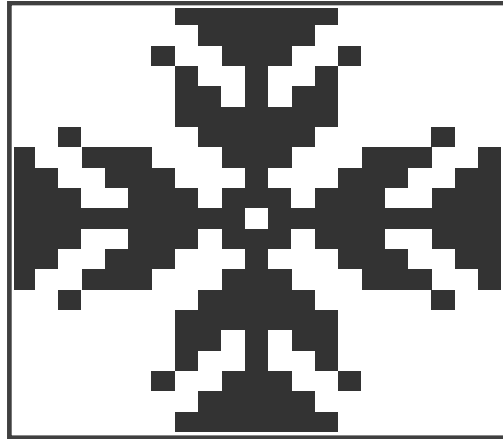
5.1 Vzorník variací na lidové motivy

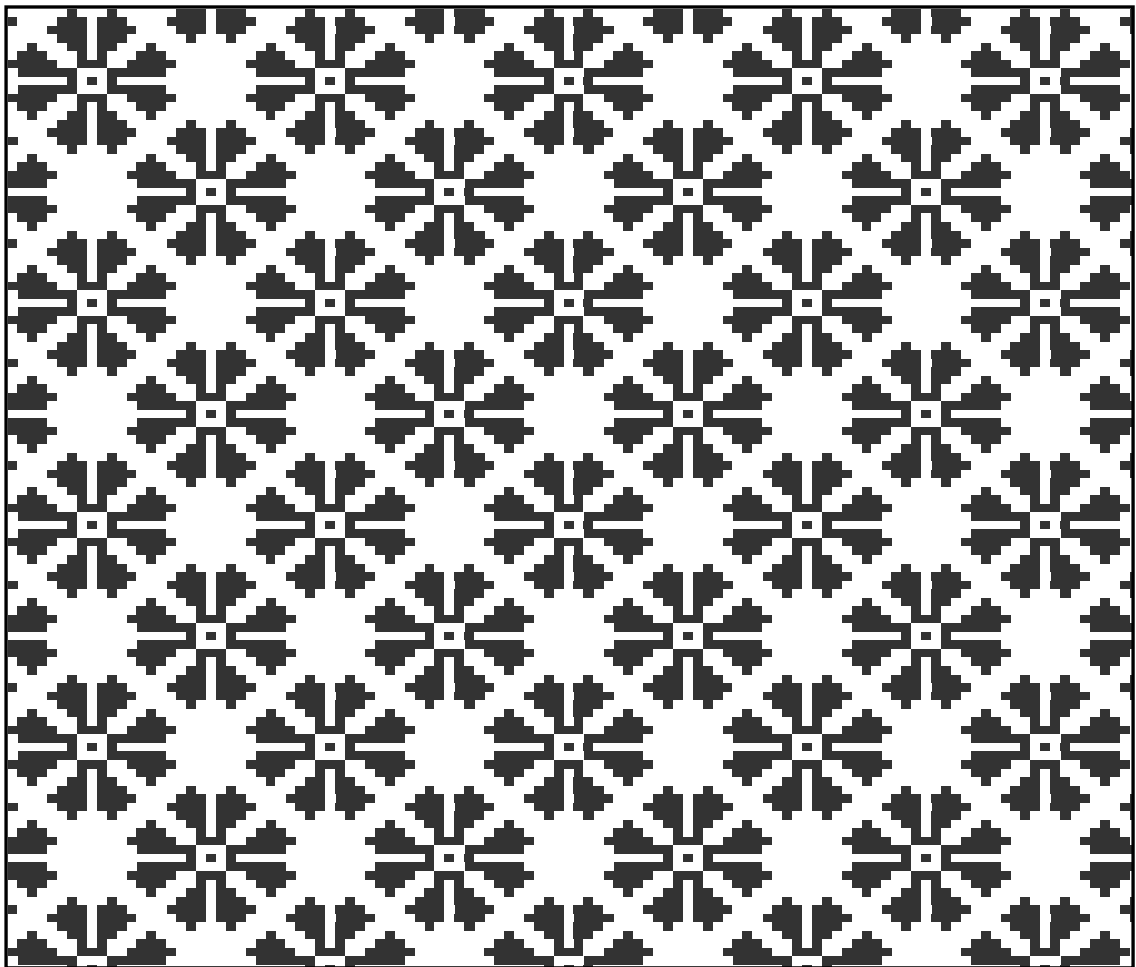
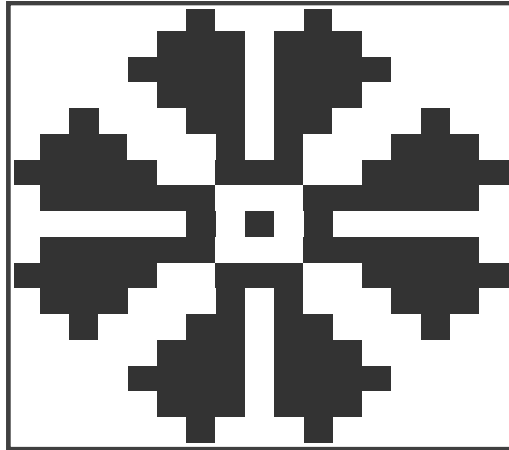
Vybrané vzory jsem z těchto lidových výšivek převedla do různých variant provedení se zachováním charakteristických motivů. Jednotlivé ornamenty bylo nutné přizpůsobit pravidelnému vzorování a použité technologii pletení. Pro snadnější představu při navrhování vzoru o navazování jednotlivých motivů jsem vycházela ze všech možností pravidelného opakování základního bodu. Výsledkem se stal soubor několika variací pletenin na lidové motivy, ze kterého jsem následně při pletení vycházela.

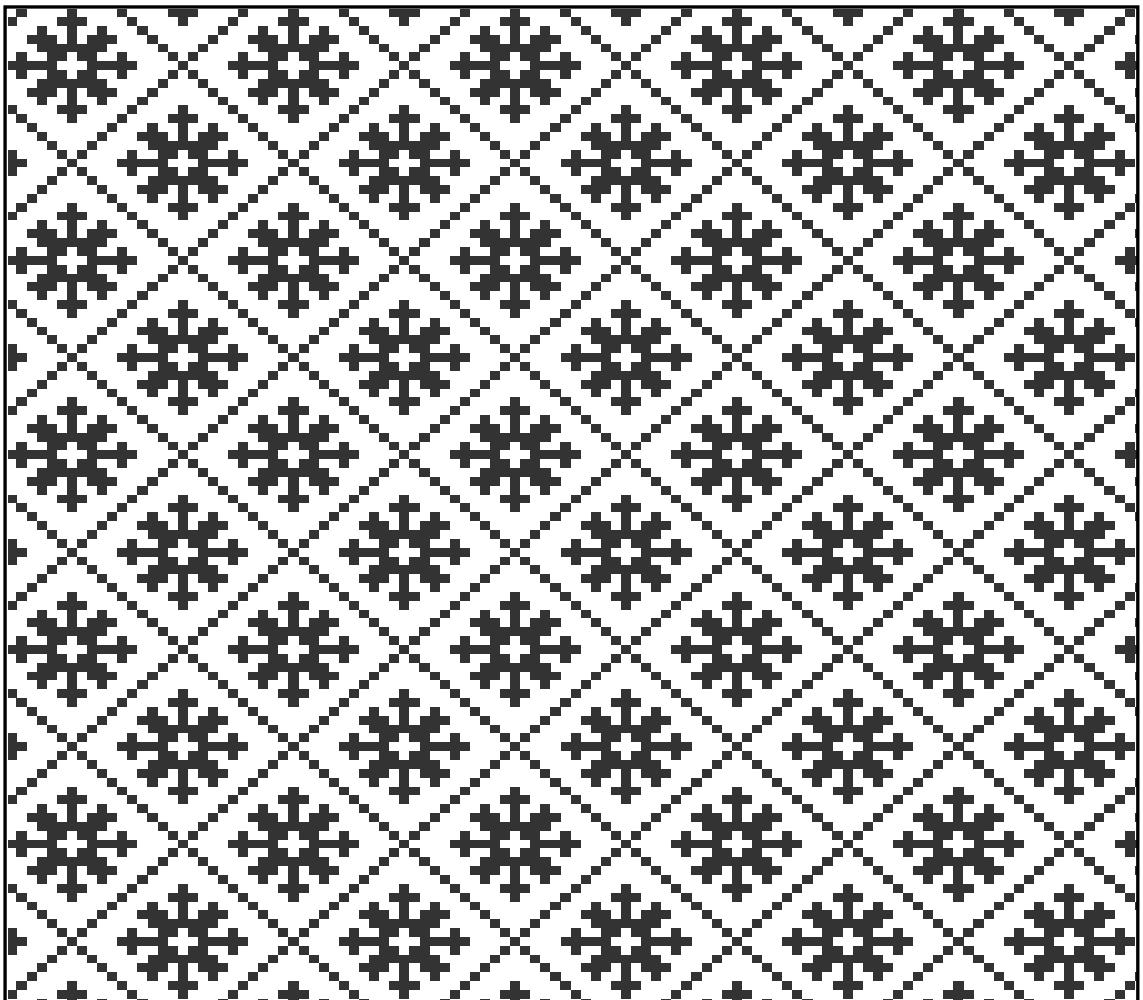
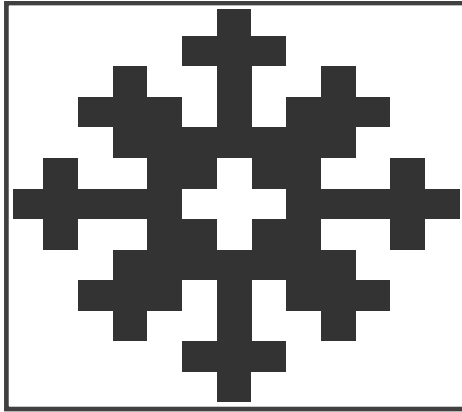

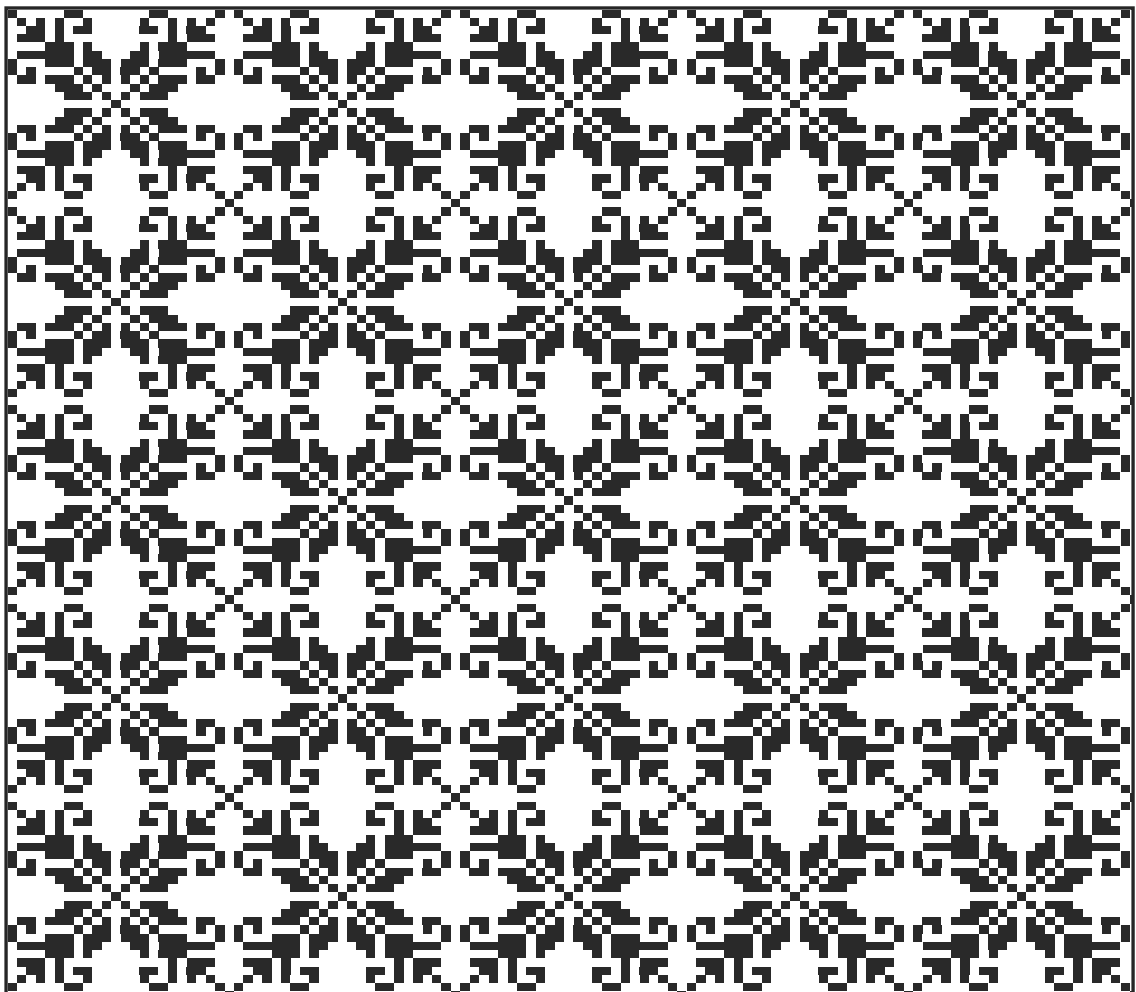
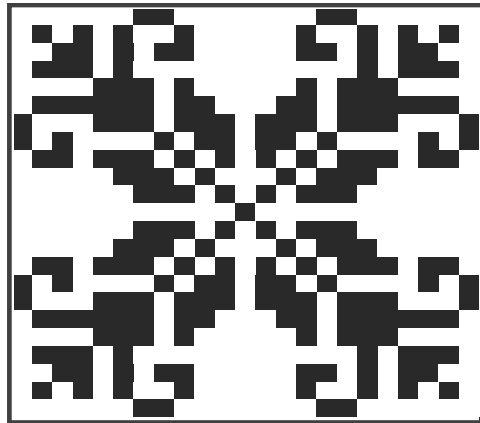

6. REALIZACE VYBRANÝCH VZORŮ

6.1 Výběr materiálu

Při výběru vhodného materiálu jsem narazila na problém omezené barevnosti přízí, dostupných na současném českém trhu. Abych získala přízi potřených odstínů, rozhodla jsem se pro její barvení. Jedná se o velmi poutavou a zajímavou práci, která nabízí neomezené možnosti vytváření nejružnějších barevností z jednoho stejného přadene. Jako nejvhodnější materiál pro tento účel jsem pro výbornou schopnost absorbovat barvivo zvolila vlnu. Z dostupných přírodních nebarvených přízí nejvíce odpovídala mým požadovaným vlastnostem (tloušťka, zákrut, pružnost, rovnoměrnost) příze 100% vlny Sport české firmy Ariadne. Jedná se o středně silnou přízi s návinem 160 m při 50 g hmotnosti klubka.

Obr. 33 100% vlna Sport

6.2 Barvení

Díky rozsáhlé barevné škále jsem zvolila barviva na vlnu české firmy Cheds. Začátek barvení obnáší přípravu příze. Vlnu je zapotřebí nejprve namotat do přaden a volně svázat na 3 až 4 místech světlou bavlněnou nití. Mnohem snadněji se tak po obarvení přadeno smotá zpátky do klubka. Před barvením je vhodné přízi na několik minut namočit do teplé vody, aby byla v čase barvení všude stejně vlhká. Pro rovnoměrné probarvení jsem využila velké smaltované nádoby, v níž mohou přadena v barvivu volně plavat. Pokud je totiž materiál vměstnán do příliš malé nádoby, stlačí se a hrozí,

že se barva nedostane ke všem vláknům a zůstanou bílé skvrny. Pro barvení jsem použila postup doporučený výrobcem. Množství barvicího roztoku musí být dvacetkrát větší než množství barvené příze. Na probarvení 100 g příze střední sytosti jsem tedy použila 2000 g barviva. Po rozpuštění barvy ve třech litrech vody o teplotě 40 °C jsem do lázně vložila přízi a za stálého míchání přivedla k varu. Pro požadovaný odstín dle vzorníku je příze barvena 30 minut a dalších 30 minut v chladnoucí lázni. Při nižší teplotě vody jsem dosáhla méně intenzivních tónů. Jednou z podmínek úspěšného barvení je neustále promíchávání přaden. Obarvenou přízi je zapotřebí na závěr promáchat v čisté vodě a použít stabilizační činidlo. Pro tento účel jsem použila výrobek firmy Cheds – fixace barev.

Barvy Cheds chytají na vlnu velmi dobře, často až agresivně. Jednotlivé barvy jsem pro dosažení méně intenzivních odstínů zkoušela na kouscích vlny kombinovat mezi sebou. Vznikl vzorník barev, ze kterého jsem vycházela při barvení přízi pro samotné pletení.

Obr. 34 Průběh barvení

Obr. 35 Vzorník barvených přízí

Obr. 36 Výsledné barvení pletářské příze

6.3 Technologie pletení

Jedním z cílů této práce je navržení pleteného vzorníku na variace lidových motivů, který mi bude předlohou a podkladem v konečné fázi projektu. Pro jeho realizaci jsem zvolila model pletacího stroje Brother KH-836, určený pro pletení jednolícnicích hladkých a vzorových pletenin.. Jedná se o ruční jednolůžkový pletací stroj, s jazýčkovými jehlami s roztečí 4,5 mm, který pomocí děrnoštitkového zařízení umožňuje velmi jednoduchým a stejnoměrným způsobem pletení vzorů. Na stroji je možné vzorovat trvalým vyřazením jehly z činnosti, přerušením činnosti jehel nebo barevnou záměnou v jednolícni hladké pletenině, přičemž lze použít maximálně dvou barev v jednom řádku. Návrhy vzorů je nutné přizpůsobit návaznosti 24-děrného štítku včetně vhodných intervalů střídání přízí, které zabraňují vzniku dlouhých neprovázaných nebo naopak stahujících se úseků.

Obr. 37 Pletací stroj Brother KH-836

6.3.1 Vazba zátazná jednolící podkládaná

Barevného vzorování je docíleno podkládanou jednolící vazbou. Příslušná barevná nit se v dílčím řádku klade pouze na jehly volené dle patrony vzoru. Dílčí řádky se doplňují na řádek plný vzorový. Z lící strany proto vidíme pleteninu jako pleteninu s plným počtem oček v řádku. Příze, která nebyla nakladena na jehly je vedena v podobě podložených kliček volně po rubové straně pleteniny. Tyto podložené kličky omezí tažnost pleteniny a zvýší její objemnost.

Obr. 38 Jednolící podkládaná vazba

6.4 Vzorník variant pletenin

Po navržení motivů vybraných vzorů , barvení materiálu a po výběru technologie vzorování jsme se dostali k samotnému vzorníku pletenin, jenž se mi stal výchozím bodem pro závěrečnou realizaci výrobku.

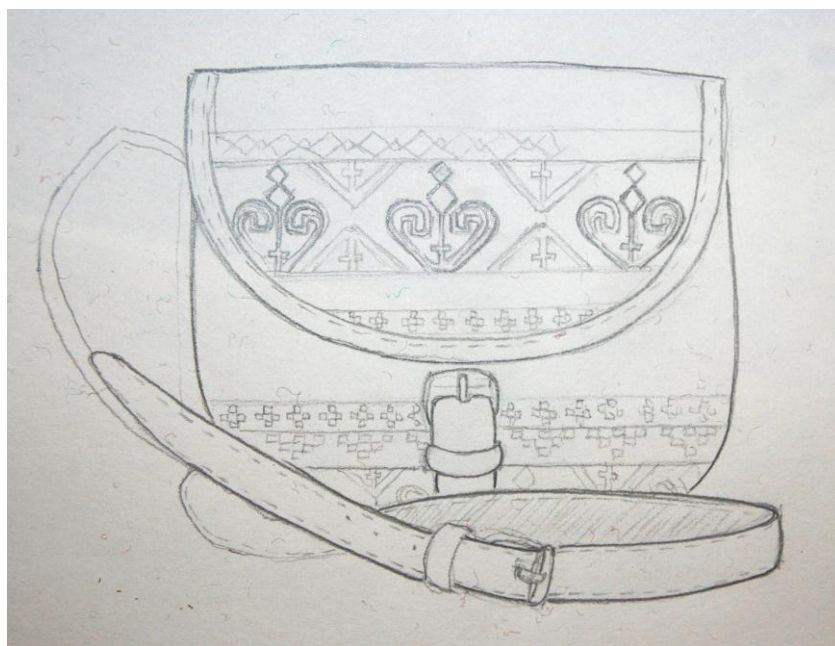

Obr. 39 Vzorník pletenin

7. NÁVRH A REALIZACE KABELKY

Velmi nízkou tažnost a pružnost úpletu jsem se rozhodla využít pro realizaci kabelky, jenž převzala inspiraci ze vzorů tradičních lidových výšivek. Barevnému vzorování dává vyniknout klasický střih s klopou, která tvoří hlavní zdobný prvek kabelky. Při navrhování jsem se snažila zachovat čistotu střihu a vzorování.

Konstrukčně se jedná o jednoduchý výrobek kombinující pleteninu s tmavě hnědou kůží, která podtrhuje celkovou barevnost. Klíčovou úlohu ze zvolených barev hraje kontrast tyrkysově modré s tmavě šedou zaměřující pozornost na dominantní vzor. Kombinací s neutrálními odstíny, jako hnědou, béžovou a cihlově červenou, jsem se snažila dosáhnout vyvážené barevné tonality. Závěrečnou kompletaci zhotovilo na zakázku brašnářství Craft.

Obr. 40 Náčrt

Obr.41Kabelka s motivy lidových ornamentů

Obr. 42 Kabelka s motivy lidových ornamentů-vnitřní část

ZÁVĚR

V bakalářské práci se věnuji teoretickým i praktickým hlediskům tvorby prototypu pleteniny, která propojuje tradiční prvky lidové tvorby s novými trendy.

Mým záměrem při zpracování této bylo oživit krásu užitého umění našich předků takovým způsobem, aby se s ní mohly setkat i mladší generace a nebyla tak nikdy zapomenuta. V dnešní době překotné modernizace a technického rozvoje bych touto prací ráda přispěla k zachování vysoké výtvarné hodnoty lidového umění.

POUŽITÁ LITERATURA

1. Trojan R., Mráz B.: Malý slovník výtvarného umění, Fortuna, Praha, 1996
2. Wade D.: Symetrie- základní princip uspořádání, Dokořán, Praha, 2012
3. Václavík A.: Výroční obyčeje a lidové umění, Atelier IM, 2010
4. Wanklová M.: Moravský ornament rostlinný, Praha, 1904
5. Křížová A.: Ornament - Oděv - Šperk, Brno, 2009
6. Václavík A.: Textil v lidové tvorbě, Luhačovice, 2009
7. Bečák J.R.: Lidové umění na Hané, Albert, Olomouc, 1997
8. Chlupová A.: Slovenská ľudová výšivka: techniky a ornamentika, Alfa, Bratislava, 1985
9. Kovačevičová S.: Lidové výtvarné umění, Praha, 1974
10. Židlický V.: Lidové kroje na Hodonínsku, Osveta, 1979
11. Hubatová-Vacková L.: Tiché revoluce uvnitř ornamentu, VŠUP, 2011
12. Šíma J.: Slovácké vyšívání stehem křížkovým a vrůčkovým, Praha, 1897

INTERNETOVÉ ZDROJE

http://www.radioservis-as.cz/archiv09/31_09/31_navstiv.htm (3.12.2012)

<http://ivko.com/#catalogue> (6.12.2012)

<http://www.nordicmuseum.org/> (2.12.2012)

<http://photos.shetland-museum.org.uk/index.php?a=collections&s=item&key=C&pg=2>

<http://www.slovackemuzeum.cz/doc/10/> (2.12.2012)

<http://www.horja.websnadno.cz/Obec-Ostrozska-Nova-Ves.html> (4.12.2012)

<http://www.designmagazin.cz/moda/36928-fashion-road-nabizi-folklorem-inspirovanou-modu.html>
(1.12.2012)

<http://www.rozhlas.cz/mozaika/vytvarne/zprava/modni-navrhar-pavel-ivancic-hostem-mozaiky--1118446> (2.11.2012)

<http://emamamisu.blogspot.cz/2012/10/libena-rochova-memory.html> (2.11.2012)

<http://www.artalk.cz/2012/10/01/3-10-2012-workshop-fashion-road-dialogue-across-borders/> (2.11.2011)

http://www.studio-lr.com/2010_0406.html

http://www.designguide.cz/index.php?page=detail&lang=2&f_tag=%C4%8Desk%C3%A1+m%C3%B3da&item=925

<http://mimikri.net/vse-o-nas-a-nasich-trickach/>

ZDROJE – OBRÁZKY

Obr. 1

http://www.face-music.ch/ornamentyakuts/ornamyakuts_en.html#Pflanzenmotive

Obr. 2 vlastní zdroj- fotografie

Obr. 3 vlastní zdroj- fotografie

Obr. 4 Wade D.: Symetrie, Dokořán, Praha 2012, str. 5

Obr. 5 Wade D.: Symetrie, Dokořán, Praha 2012, str. 5

Obr. 6 Wade D.: Symetrie, Dokořán, Praha 2012, str. 5

Obr. 7 Wade D.: Symetrie, Dokořán, Praha 2012, str 5

Obr. 8 Wade D.: Symetrie, Dokořán, Praha 2012, str 56

Obr. 9 Wade D.: Symetrie, Dokořán, Praha 2012, str 56

Obr. 10 <http://ivko.com/#gallery>

Obr. 11 <http://ivko.com/#lookbook>

Obr. 12 <http://blog.norway.com/2009/10/20/the-rock-star-of-norwegian-textiles/>

Obr. 13 <http://pinterest.com/search/pins/?q=++norwegian+pattern>

Obr. 14 http://seattletimes.com/html/homegarden/2013153050_knit14.html

Obr. 15

<http://textilenerd.tumblr.com/post/38001713681/putthison-old-photos-of-fair-isle-sweaters>

Obr. 16 Křížová A.: Ornamet - Oděv - Šperk, Brno, 2009

Obr. 17 vlastní zdroj- fotografie

Obr.18 vlastní zdroj- fotografie

Obr.19 vlastní zdroj- fotografie

Obr.20 vlastní zdroj- fotografie

- Obr. 21 vlastní zdroj- fotografie
- Obr. 22 vlastní zdroj- fotografie
- Obr. 23 <http://designguide.cz/index.php?page=detail&lang=2&item=925>
- Obr. 24 <http://emamamisu.blogspot.cz/2012/10/libena-rochova-memory.html>
- Obr. 25 http://www.studio-lr.com/2010_0406.html
- Obr. 26 <http://www.maudhomme.cz/2012/02/03/vize-nove-generace-v-brne/>
- Obr. 27 Hubatová-Vacková L.: Tiché revoluce uvnitř ornamentu, VŠUP, 2011, s. 133
- Obr. 28-31 <http://mimikri.net/vse-o-nas-a-nasich-trickach/>
- Obr. 32 Šíma J.: Slováké vyšívání stehem křížkovým a vrůčkovým, Praha, 1897
- Obr. 33 vlastní zdroj- fotografie
- Obr. 34 vlastní zdroj- fotografie
- Obr. 35 vlastní zdroj- fotografie
- Obr. 36 vlastní zdroj- fotografie
- Obr. 37 vlastní zdroj- fotografie
- Obr. 38 <http://www.skolatextilu.cz/pleteniny/index.php?page=9>
- Obr. 39 vlastní zdroj- fotografie
- Obr. 40 vlastní zdroj- fotografie
- Obr. 41 vlastní zdroj- fotografie
- Obr. 42 vlastní zdroj- fotografie

